

Ferenc József és Edward walesi herceg régi kalaposas kényszer-egyesseget kért

Látogatás a százéves Quentzer cégnél, ahol nem dolgoznak többé királyoknak

(Saját tudósítónktól.) A világ összes műhelyeiben, ahol kalapot csinálnak, a megdöbbenés és a meghatottság egy pillanatra megállítja az örökke pörgő formálógépeket, amikor megtudják, hogy a kalapkirály Quentzer Testvérek kényszer-egyesseget kérték maguk ellen.

Ez a hír a világhíres Quentzer-cilinder legendás és romantikus korának bukását jelenti, a Quentzer-cilinder halálát, amely valaha éppen úgy csillogott az eposzi derbyn, mint az autentiilli és a long champi Grand Prix-n, a bécsi Turfon, vagy itt Pesten a Király-díjon is. Ez a hír, amilyen elszomorító, éppen olyan megdöbbenő: a gazdasági válság megölte a Quentzer-cilindert.

Menekülés Szentendréről

Erdekes és kedves figurái voltak a régi Budának, Pestnek a Quentzerek. A család Szászországból származik. Mária Terézia telepeseivel jöttek Magyarországra. Szentendrén telepedtek meg, ahol tovább folytatták iparukat. Kalaposok voltak Szászországban, kalapot csináltak Szentendrén is. Nem is műhelyt, gyárat építettek. A szászokból lett magyar kalapokirályok, a Quentzerek törtek utat a magyaroknak a külföldi piacokhoz. Századokon át nagy tisztességet szereztek a magyar iparnak. A szentendrei üzem nőtt, növekedett, amíg aztán Quentzereknek menekülniök kellett Szentendréről.

Quentzer Alajos volt akkor az üzem tulajdonosa s 1826-ban történt a dolog. Éjszakai kazánrobbanás történt Quentzer Alajos szentendrei telepén. Leégett a telep, de lángbaborult a falu is. Szentendre egy éjszaka alatt porráégett. Quentzer Alajos, aki dúsgazdag ember volt, nem törődött saját kárával — az egész falu kárát megtérítette. A hatalmas Quentzer-vagyontól bizony alig maradt valami. A faluban rossz szemmel nézték, hogy az öreg Quentzer újra hozzáfog a leégett gyár újjáépítéséhez. Es hogy az új Quentzer-gyár ne hozzon újabb veszedelmet Szentendrére, éjszaka kopával-kaszával támadták meg Quentzerek házát. Megmaradt vagyonát összeszedte Quentzer Alajos s a fellázadt lakosság dühe elől Budapestre menekült. Budán nyitotta meg a Fő utcában a Quentzer-féle kalapüzletet és megmaradt pénzén itt rendezett be új műhelyt. Hihetetlen energiával dolgozott s rövid idő alatt újra gazdag ember lett. 1851-ben átköltözött Pestre a Nádor uccába, egy kis egyemeletes sárga házba, amelynek helyén ma a Lipótvárosi Kaszinó áll. 1862-ben a Fürdő uccában vett üzletet, később még egy boltot nyitott a Váci ucca 7. számú házában.

„Felszámolunk...”

Most mind a két üzlet felszámol, illetve a régi fürdőucai üzletet már be is csukták. Széltől szaggatott, kopott címtáblán még ott áll a felírás: Quentzer. De üres az üzlet s a kirakatban egy cédula van csak: »Ez az üzlet kiadó».

A váciucai üzletben már leltározni. Ezt az üzletet öz. Quentzer Istvánné vezeti, az utolsó híres kalaposnak, Quentzernak az özvegye. Szomorú, fáradt asszony, meghatottságtól könnyes a szeme, amikor beszél.

— Felszámolunk — mondja és tehetetlenül tárja szét a homályos üzletben a karjait. — A gazdasági válság, a rossz viszonyok.

Kalapot vesz fel, egy fényes, régi cilindert. — Ez alapozta meg a cég, a régi Quentzer-cég hírnevét. Ha sikerül kiegészni, akkor folytatjuk tovább, ha nem: akkor... nem tudom mi lesz...

Körülvizsgál az üzletben, régi kalapokat mutat, százéves Quentzer-remekeket is. Mindegyik kalapnak története van, mindegyik kalap ereklje. Az egyik kicsi volt I. Ferenc József fejére, visszaküldték. Quentzer vitrinbe helyezte el. Megvan Szemere Miklósnak, a legmagyarabb magyar úrnak a kreációja is, a híres pepita kalap pandantja. Csupa érdekesség. A régi vevőkről kérdezem, az utolsó híres magyar kalapos feleségét. Szomorúan mondja:

— Nem volt a régi Pestnek olyan gavallérja, aki ne Quentzer-kalapot viselt volna. Ha udvari bál volt a budai várban, akkor éjjel-nappal üzemben volt a Quentzer-gyár. Cilindereket csináltunk tucat számban. Osztrák arisztokraták is Quentzer-cilindert hordtak.

Régi megrendelőlapokat vesz elő és olvassa a neveket:

Báró Podmaniczky szürke cilindere

— Báró Grohmann Dezső, báró Podmaniczky Frigyes...

Elhallgat, azután szomorúan mosolyog, amikor mondja:

— Régi történet ez, amit még az uram édesapja mesélt báró Podmaniczky híres szürke cilindereiről. Ezek is Quentzer-cilinderek voltak, Quentzer Gusztáv, az öreg Quentzer fia, a kalaposművész tervezte őket. Kalapra volt egyszer szüksége báró Podmaniczky Frigyesnek. Quentzer Gusztáv akkor dolgozott a szürke cilinderen. Eppen készen lett, mire Podmaniczky megvásá-

rolta már az egyik kalapot, amelyik megtetszett neki. Ki akart menni az üzletből, amikor Quentzer Gusztáv megállította:

— Báró úr engedje meg, hogy megmutassam az új cilinderemet.

— Báró Podmaniczky megállt, megnézte a cilindert, aztán tükör előtt felpróbálta és hatot rendelt belőlük. Az új kalapot, amelyet vásárolt, rögtön eldobta s aztán mindig csak szürke cilinderben járt. A kalapok hazajából, Angliából rendelték a pesti Quentzertől aztán szürke cilindert.

Tovább olvassa a rendelőlapokat.

— Szapáry Pál, gróf Apponyi Albert, We-

kerle...

A következő lapon egyetlen név áll:

— I. Ferenc József.

I. Ferenc József vadászkalapot csináltatott. Nagyon meg volt elégedve vele. Ki is tüntette Quentzer Gusztávot. Aztán még egy királyi név következik:

— Edward király walesi herceg korában nálunk vásárolt, amikor Pesten járt. Szürke cilindert vett és keménykalapot. Quentzer Gusztáv szolgálta ki, egy kalapot hozott a walesi hercegnek. A mindig jókedvű walesi herceg csodálkozott:

— Mért nem ad többet elém, hogy válogathassak? — kérdezte az öreg kalaposmestertől tréfásan, — mire az megdöbbenve felelte:

— Mi csak mindig egy kalapot adunk, felséges uram. A forma ellen nem lehet kifogás, ha szűk, vagy bő, azt rögtön megigazítjuk.

A walesi herceg rápirított Quentzer Gusztávra. Egyszerre tizenkét kalapot rendelt s az öreg kalaposmesternek mégis csak több kalapot kellett elébe tennie.

Az üzletben körülnézünk. Külön formákon furcsábbnál furcsább kalapok. Hatalmasszerű fekete kalap Ujházy Edéé. Még szélesebb süveg-szerű: Szemere Miklós számára készült. A harmadik kalap a Quentzer-üzlet díszje: a Loock-kalap. Nem Loock csinálta, hanem Quentzer, de Loocknak.

Kalapkirályok találkozása

Erdekes története van ennek a kalapnak is. A Quentzer-üzletben királyok találkoztak, — kalapkirályok. Quentzer Gusztáv és Loock, az angol kalapos. Londonból jött meglátogatni híres kollégáját. Puha szürke kalapot vásárolt, de megakart nézni a híres Quentzer-cilindereket is. Quentzer Gusztáv mind megmutatta neki.

— Tucatáru ez mind, — mondta. — Jó kalapom most nincs, de holnap jöjjön be, akkor már lesz. Megláthatja, milyen egy Quentzer-kalap.

Amikor Loock elment az üzletből, Quentzer Gusztáv nekiült, hogy csináljon másnapra egy cilindert. Egész éjszaka dolgozott, hajnalban elkészült. Korán reggel, amikor Loock jött, alig állt a lábán, de megmutatta neki a kalapremekét.

— Ilyen nálunk a valamirevaló kalap, — mondta szerényen és örült, amikor a híres angol kalapos elsápadt.

Most egy könnyes asszony áll a híres üzlet közepén. Tehetetlenül és szomorúan. Könnyes a szeme és nem tud mást mondani:

— A gazdasági válság... A rossz viszonyok...
R. S.